

Sygn. akt IV U 827/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2015r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Grądzik

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2015r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania T. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

nr 60 z dnia 4 maja 2015r., znak: (...)

z udziałem R. K.

o ustalenie

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż ubezpieczona T. K. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek R. K., podlega od dnia 1 sierpnia 2014r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu;

II. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. na rzecz ubezpieczonej kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IV U 827/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona T. K. wniosła odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. nr 60 z dnia 4 maja 2015r. znak (...)- (...), którą stwierdzono, że skarżąca, jako osoba współpracująca z płatnikiem składek R. K. prowadzącym pozarolniczą działalność, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 1 sierpnia 2014r. Skarżąca podniosła, iż współpracowała z mężem przy prowadzeniu pozarolniczej działalności od dnia 1 sierpnia 2014r., co nie miało charakteru pomocy rodzinnej, jak twierdzi pozwany. Płatnik składek poparł odwołanie swojej żony.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany domagał się jego oddalenia, podnosząc, że zgłoszenie skarżącej do ubezpieczeń społecznych z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, było czynnością zmierzającą do uzyskania przez T. K. prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Co do podstawy prawnej zaskarżonej decyzji pozwany powołał się na przepisy art. 68 i 83 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie Dz.U. z 2015r. poz. 121 ze zmianami; dalej: ustawa systemowa) oraz poglądy dotyczące wykładni art. 8 ust. 11 tej ustawy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek R. K. prowadzi działalność gospodarczą od dnia 27 grudnia 1990r. pod nazwą Art. Spożywczo - (...) Gastronomia- (...) w zakresie m.in. sprzedaży detalicznej artykułów spożywczo-przemysłowych i gastronomii, pod adresem (...), gm. M.. W okresie przed dniem 1 sierpnia 2014r. płatnik składek w ramach powyższej działalności gospodarczej prowadził przede wszystkim sklep spożywczo-przemysłowy w D. wraz z punktem pocztowym w formie agencji pocztowej, a nadto zajmował się organizowaniem imprez plenerowych oraz w kwietniu maju każdego roku skupem ślimaków. Do tego R. K., w związku z uzyskaniem pomocy publicznej w dniu 11 maja 2011r. w ramach tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, najpóźniej od 1 sierpnia 2014r., rozpoczął prowadzenie domu weselnego, w którym organizowano imprezy okolicznościowe.

(bezsporne)

W okresie od dnia 1 marca 2013r. do dnia 31 lipca 2014r. skarżąca T. K. wykonywała pracę na rzecz R. K. w ramach umowy zlecenia nr (...)/Z. z dnia 1 marca 2013r. Z tego tytułu skarżąca została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego. Wówczas skarżąca przede wszystkim zajmowała się kompletowaniem i przygotowywaniem dokumentów księgowych oraz przyporządkowywaniem płatności odpowiednim fakturom. Do tego skarżąca w tym okresie pomagała płatnikowi składek przy prowadzeniu działalności gospodarczej poprzez zastępowanie go w wykonywaniu obowiązków związanych z prowadzeniem sklepu. W związku z rozszerzeniem zakresu działalności płatnika składek o prowadzenie domu weselnego, skarżąca od sierpnia 2014r., dodatkowo pomagała mężowi w prowadzeniu jego działalności gospodarczej w tym zakresie, co spowodowało znaczne zwiększenie zakresu jej obowiązków. Wówczas T. K., poza wykonywaniem czynności jak przed 1 sierpnia 2014r., zajmowała się prowadzeniem domu weselnego, w którym zatrudniano cztery osoby, w tym do skarżącej należał zakup produktów niezbędnych do prowadzenia domu weselnego, np. mięsa, które nie jest sprzedawane w sklepie. Od sierpnia 2014r. skarżąca została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej męża. W spornym okresie wzrosły przychody płatnika z działalności gospodarczej.

(dowód: zeznania skarżącej z rozprawy w dniu 25 listopada 2015r. wraz z wyjaśnieniami z dnia 12 października 2015r., zeznania R. K. z rozprawy w dniu 25 listopada 2015r., zeznania świadków M. C., A. O., S. J. z rozprawy w dniu 12 października 2015r., kserokopie faktur koperta k. 45, kopie faktur koperty k. 68, 72, 75, 78 i 84, oryginały dokumentów okazane na rozprawie w dniu 12 października 2015r., dotyczące prowadzenia agencji pocztowej, dokumentacja księgowa załączona do akt sprawy, złożona przy piśmie płatnika z dnia 19 października 2015r. k.54).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie skarżącej zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy przybliżyć mające zastosowanie w sprawie przepisy prawa materialnego, co pozwoli na omówienie tylko tych okoliczności faktycznych, które były istotne dla rozstrzygnięcia.

Z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej wynika, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące. W myśl art. 8 ust. 11 tej ustawy za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę, ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności. Warunkami objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym osób bliskich osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą są: 1) pozostawanie we wspólnym gospodarstwie; 2) współpraca przy prowadzeniu owej działalności pozarolniczej. (...) W literaturze przedmiotu wyrażany był pogląd, iż w sformułowaniu o współpracy w prowadzeniu działalności gospodarczej należy upatrywać nie tylko pracy na rzecz tego przedsięwzięcia, ale także współudziału w prowadzeniu tej działalności, włączając nawet w ten udział "zysk" (por. Z. Myszką: Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28, września 1994, II UZP 27/94, PiZS 1995 nr 5, s. 74-82). Ów zysk jako wyznacznik współpracy raczej został odrzucony przez naukę (por. M. Skąpski: Zagadnienia stosunku pracy między członkami rodziny, Warszawa 2000. s. 203), co nie wydaje się trafne o tyle, że współpraca osoby bliskiej musi mieć znaczenie ekonomiczne dla prowadzącego

działalność. Zgodnie ze słownikiem języka polskiego współpraca oznacza pracę wykonywaną wspólnie z kimś innym; działalność prowadzoną wspólnie; działanie wraz z innymi w ramach jednego przedsięwzięcia; branie udziału w zbiorowej pracy. Z wykładni literalnej wynika zatem, iż termin współpraca przy prowadzeniu działalności, którym operuje art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, zakłada, że współpracujący ma istotny wpływ na tę działalność. Wartość działania w ramach współpracy musi być także znacząca (...). Z terminem współpraca wiąże się także cecha stałości, w sensie stabilności ekonomiczno-zawodowej osoby zainteresowanej. Ważne jest istnienie pewnego związania z pracą wykonywaną w ramach współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Zasadne jest też przyjęcie, że wykonywana przez osoby współpracujące działalność powinna charakteryzować się zorganizowaniem i pewną ciągłością. Tak więc cechami konstytutywnymi pojęcia „współpraca przy działalności gospodarczej”, o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej są występujące łącznie: a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego, b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej, c) stabilność i zorganizowanie oraz d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009r. w sprawie II UK 134/08, OSNP 2010/13-14/170, OSP 2011/4/37).

Poza sporem było, że skarżąca razem z płatnikiem składek pozostają w związku małżeńskim i prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. W ocenie Sądu spełnione zostały też pozostałe przesłanki objęcia skarżącej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i wypadkowym oraz dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że pozwany organ rentowy de facto nie kwestionował okoliczności świadczenia pracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej płatnika składek, a to że została ona zintensyfikowana od sierpnia 2014r. Przeprowadzone postępowanie dowodowe, tj. zeznania świadków oraz kopie faktur, kart odsyłkowych i kart wpłat, potwierdziły jednak, że skarżąca nawet przed sierpniem 2014r. współpracowała ze swoim mężem w prowadzeniu działalności gospodarczej w zakresie wymiernym dla wyników tej działalności. Z zeznań świadków jednoznacznie wynika, że T. K. pomagała R. K. przy prowadzeniu działalności gospodarczej już we wcześniejszym okresie, tj. przed sierpniem 2014r. Skarżąca początkowo (od kilku lat wstecz) zajmowała się co najmniej kompletowaniem i przygotowywaniem dokumentów księgowych oraz przyporządkowywaniem płatności odpowiednim fakturom. Nadto skarżąca w przypadku konieczności zajmowała się wykonywaniem prac pomocniczych przy prowadzeniu sklepu, w tym zastępowania R. K., jak również wykonywała czynności przy prowadzeniu agencji pocztowej (w sklepie, przynajmniej od dnia 1 kwietnia 2013r. – por. kopia umowy agencyjnej k.45). W tym zakresie zeznania skarżącej i płatnika składek potwierdziła świadek A. O. – pracownik sklepu płatnika składek. Z tego wynika, że skarżąca, pomagając mężowi przy prowadzeniu działalności przed sierpniem 2014r., wykonywała znaczący zakres prac w tej działalności, co już wówczas miało cechy współpracy przy prowadzeniu tejże działalności. Z tej przyczyny mniej istotnym jest fakt rozszerzenia działalności gospodarczej płatnika

składek o otwarcie domu weselnego, w ramach którego organizowano szereg imprez

okolicznościowych, chociaż niewątpliwie zwiększyło to zakres obowiązków skarżącej, jak i przychody płatnika składek. Świadkowie M. C. i S. J. potwierdzili, że to skarżąca była ich bezpośrednią przełożoną, zajmowała się organizacją prac w ramach działania tego domu weselnego. Do tego z zeznań świadka A. O., skarżącej i płatnika składek wynika, że skarżąca prowadziła wszelką dokumentację związaną z fakturami z całej działalności gospodarczej, co znajduje potwierdzenie w fakturach zebranych w trakcie postępowania odwoławczego oraz okazanych na rozprawie w dniu 12 października 2015r. oryginałach dokumentów dotyczących rozliczania agencji pocztowej (kopie w kopercie k.45). Na uwagę także zasługuje, że zakres działalności płatnika składek, przy uwzględnieniu zatrudnionych pracowników, daje podstawy do przyjęcia, iż zachodziła rzeczywista potrzeba wielogodzinnego i codziennego wykonywania znacznej ilości prac przez skarżącą – szczególnie w sklepie i prowadzonej w nim agencji pocztowej, który to sklep otwarty jest każdego dnia długo, a jest w nim zatrudniona tylko jedna osoba, siostra skarżącej A. O.. W takim stanie rzeczy Sąd nie miał podstaw, by zeznaniom świadków, skarżącej i płatnika składek odmówić wiarygodności. Zeznania te były bowiem spójne wewnętrznie, wzajemnie i zgodne z przedłożonymi i okazanymi dokumentami, a przy tym świadkowie złożyli zeznania w sposób spontaniczny i w ocenie Sądu nie nosiły one znamion próby przedstawienia sytuacji w takim świetle, które miałyby polepszyć sytuację procesową skarżącej niezależnie od faktycznego stanu sprawy. W kontekście całego materiału dowodowego oceny tej nie podważa to, że świadek A. O. to siostra skarżącej, a pozostali świadkowie to byli lub obecni pracownicy płatnika składek.

W ocenie Sądu zasadnym jest zatem przyjęcie, że skarżąca co najmniej w spornym okresie, tj. od sierpnia 2014r., współpracowała przy prowadzeniu działalności gospodarczej R. K., co skutkowało podleganiem obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tego tytułu, zgodnie przepisami ustawy systemowej. W świetle zaistniałych okoliczności, przy ocenie charakteru pracy skarżącej przy prowadzeniu działalności gospodarczej jej męża, szczególne znaczenie miał zakres obowiązków świadczonej pracy. Podkreślenia wymaga, że skarżąca, najpóźniej od sierpnia 2014r. zajmowała się pracami związanymi z prowadzeniem domu weselnego oraz organizowaniem imprez w plenerze, a nadto dokumentacją fakturą z całej działalności gospodarczej. Do tego w razie konieczności skarżąca zastępowała męża przy obowiązkach w sklepie jako ekspedientka. Przy tym zauważyć należy, że zakres obowiązków męża skarżącej wzrósł na skutek rozszerzenia działalności o organizowanie imprez okolicznościowych w ramach domu weselnego, co potwierdza ustalenia Sądu o współpracy T. K. przy prowadzeniu działalności gospodarczej płatnika składek. Z powyższego jednoznacznie wynika, że w spornym okresie, skarżąca brała udział w prowadzeniu działalności gospodarczej swojego męża, mając znaczny wpływ na jej funkcjonowanie. Również dostrzec trzeba, że działalność skarżącej i płatnika składek nosi cechy zorganizowania i ciągłości, co wprost wynika, z zeznań świadków oraz zgromadzonej dokumentacji fakturowej, potwierdzającej systematyczną pracę T. K. przy prowadzeniu działalności gospodarczej R. K.. Przeczy to twierdzeniom, iż miałyby to być wykonywane w ramach incydentalnej pomocy rodzinnej.

W tym miejscu należy również przywołać inny fragment uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009r. w sprawie II UK 134/08: „Aczkolwiek de lege lata ustawodawca zrezygnował z wymagania, by osoba objęta ubezpieczeniem z tytułu współpracy pracowała co najmniej w wymiarze 1/2 etatu, to jednak ta zmiana ustawodawcza wynikała głównie ze zmiany systemu ubezpieczeń społecznych, polegającej na tym, iż każdy tytuł prawny wpisany do ustawy prowadzi do powstania obowiązku ubezpieczenia społecznego, bez względu na rozmiar przychodu ubezpieczonego. Rezygnacja z przesłanki pracy na 1/2 etatu nie jest natomiast związana z chęcią uniezależnienia omawianego tytułu ubezpieczenia społecznego od rozmiaru zadań wykonywanych przez współpracującego i ich znaczenia ekonomicznego, co niewątpliwie pośrednio może być łączone z ilością czasu poświęcaną przedsięwzięciu gospodarczemu.” Skoro wolą ustawodawcy jest objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych szerokiego kręgu aktywności gospodarczej, to ocena, ile czasu, czy generalnie nakładu pracy, trzeba będzie poświęcić dla osiągnięcia oczekiwanego dodatniego bilansu tej działalności, została pozostawiona przedsiębiorcy z zastrzeżeniem, że niezależnie od tego, jakie będą wyniki tej działalności, obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne powstaje w rozmiarze nie mniejszym niż wynikający z minimalnej podstawy wymiaru składek, określonej w art. 18 ust. 8 ustawy systemowej. Wobec tego też tylko względne – a więc porównywane do ogólnego rozmiaru danej działalności gospodarczej – musi być odniesienie nakładu pracy osoby współpracującej z osobą prowadzącą tę działalność. W tym kontekście bez znaczenia pozostaje zarówno fakt, że płatnik składek, po zaprzestaniu świadczenia współpracy przez skarżącą nie zatrudnił innego pracownika na jej miejsce, jak również wysokość deklarowanych podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za miesiące sierpień, wrzesień i październik 2014r.

W rezultacie Sąd uznał, że z dokonanych ustaleń wynika, iż w całym spornym okresie zaangażowanie skarżącej w działalność gospodarczej męża było znaczne w odniesieniu do rozmiaru tej działalności, miało ono ściśle uporządkowany charakter, gdyż do skarżącej należały konkretne i ciągle takiego samego rodzaju zadania, które były wykonywane bezpośrednio przy ocenianej działalności, a przy tym pozwalały płatnikowi składek na istotne zmniejszenie jego kosztów, a więc miały wymierny aspekt ekonomiczny. W ocenie Sądu spełnione wobec tego zostały przesłanki objęcia skarżącej w spornym okresie ubezpieczeniami społecznymi.

W świetle powyższego Sąd uznał, że decyzja pozwanego nie odpowiadała prawu i dlatego też odwołanie skarżącej zostało uwzględnione, stosownie do art. 477¹⁴§2 kpc. Konsekwencją tego, że skarżącą w spornym okresie współpracowała przy prowadzeniu działalności R. K., musiało być bowiem przyjęcie – w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 5 oraz art. 14 ust. 1 i 1a ustawy systemowej – że T. K. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia

1 sierpnia 2014r. (pkt I wyroku). Bez znaczenia dla dokonanej oceny pozostaje fakt, że zgłoszenie do ubezpieczeń niewątpliwie miało na celu m.in. uzyskanie świadczeń z tytułu zasiłku chorobowego i macierzyńskiego. Istotne jest bowiem wyłącznie to, że udział ubezpieczonej w działalności jej męża miał wymiar istotny dla tej działalności.

O kosztach orzeczono w oparciu o art. 98 ust. 1 i 3 kpc, art. 108 ust. 1 kpc oraz §11 ust. 2 w zw. z §2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013r. poz. 490 ze zmianami; w brzmieniu sprzed 1 sierpnia 2015r. – z uwagi na datę złożenia odwołania; pkt II wyroku). Zastosowanie §11 ust. 2 przywołanego rozporządzenia jest w ocenie Sądu uzasadnione tym, że rozstrzygnięcie niniejszej sprawy ma znacznie przede wszystkim w zakresie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, o które ubiega się skarżąca.